

**Contemporary innovative
and information technologies
of social development:
educational and legal aspects**

**edited by Aleksander Ostenda
and Iryna Ostopolets**

**Series of monographs Faculty
of Architecture, Civil Engineering
and Applied Arts**

Katowice School of Technology

Monograph 24

Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019

**Contemporary innovative
and information technologies
of social development:
educational and legal aspects**

edited by Aleksander Ostenda
and Iryna Ostopolets

**Series of monographs Faculty
of Architecture, Civil Engineering
and Applied Arts**

Katowice School of Technology

Monograph 24

Scientific editors

dr Aleksander Ostenda and dr Iryna Ostopolets

Editorial board

Vladimír Gonda – prof. Ing., PhD., the University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Nadiya Dubrovina – PhD., the University of Economics in Bratislava (Slovakia)

Paweł Mikos – Head of the Department of Promotion and Development, Katowice School of Technology

Oleksandr Nestorenko – PhD., Institute for the Study of Spatial Development (Ukraine)

Tetyana Nestorenko – PhD., Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Sylwia Pawlikowska-Musiewicz – mgr inż. arch., Vice-Dean for Science and Development, Katowice School of Technology

Magdalena Wierzbik-Strońska – mgr, Vice-Rector, Katowice School of Technology

Reviewers

dr Natalia Afanasieva

dr Tamara Makarenko

dr Sławomir Śliwa

Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and
Applied Arts Katowice School of Technology

Monograph · 24

The authors bear full responsible for the text, quotations and illustrations

Copyright by Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, 2019

ISBN: 978-83-952000-8-3

Editorial compilation

Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej Katowice

ul. Rolna 43 40-555 Katowice

tel. 32 202 50 34, fax: 32 252 28 75

www.wst.pl / www.wydawnictwo.wst.pl

Part 2. Modernization of the lifelong learning system in the context of Euro-integration processes	436
2.1. The landscape of higher education internationalisation	436
2.2. Peculiarities of continuing education of teacher of informatics in Ukraine and Poland	444
2.3. Modernization of the activity of the system of continuous education in Horlivka institute for foreign languages “Donbas State Pedagogical University	451
2.4. The impact of innovative technologies on the philosophical and educational paradigm of modernity	460
2.5. Lifelong Learning: Transatlantic experience	468
Part 3. Legal aspects of information society development	477
3.1. Implementation of international agreements on protection and conservation of flora in Ukraine	477
3.2. Legal issues society through the prism of a young family	483
3.3. Formation, development and protection of the information society in the context of globalization	489
Annotation	496
About the authors	511

2.5. Digital competence of future specialists

2.5. Lifelong Learning: Transatlantic experience

У сучасному світі розширення спектру освітніх програм для дорослих стає визначальним фактором розвитку соціуму, культури та економіки, оскільки освіта є соціальною і духовною опорою життєдіяльності людини, засобом забезпечення демократичних свобод, стабільності та розвитку суспільства. Головним завданням освіти дорослих є створення культурно-освітнього середовища, яке здатне забезпечити сприятливі умови для навчання й виховання на принципах *Life education* (освіта впродовж життя). Це і буде той професійно-освітній та культурний простір, що формує в людині духовно-етичні цінності й активно пропагує здоровий спосіб життя. Через освіту дорослих відбувається значне накопичення знань у всіх наукових сферах, відбувається сприяння активній соціологічній позиції та зміна життєвого шляху людини.

Актуальні питання щодо проблем освіти і навчання дорослої людини висвітлено у працях відомих українських дослідників, серед яких: О. Аніщенко, С. Гончаренко, В. Кремень, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, В. Огнев'юк, В. Олійник, О. Сухомлинська та ін. Аналіз наукової літератури засвідчує посилення уваги науковців до проблем розвитку системи освіти дорослих, а також різних форм її прояву. Особливо привертає увагу розвиток неперервної освіти у Канаді та центральноєвропейських країнах.

Організація забезпечення неперервної освіти у Канаді характеризується певними специфічними особливостями. Передусім через нерівномірний розподіл населення на території країни, що зумовлює труднощі забезпечення можливостей навчання: більшість населення Канади сконцентрована у містах уздовж південного кордону, значна частина мешкає у північному регіоні. Окрім того, Канада є полікультурною країною з різноманітними етнічним та історичним минулим корінного населення, метисів, представників французького та англосаксонського походження, іммігрантів, що прибули з різних країн світу.⁶⁴⁴

Оскільки країна має федеральний устрій і складається з 10 провінцій і 3 територій освіту варто розглядати як єдину комплексну національну систему, що складається з 13 провінційних і територіальних підсистем. Окрім власної історії розвитку та формування національних традицій у галузі освіти, система освіти Канади зазнала значного впливу таких країн, як Великобританія та США.⁶⁴⁵

Специфікою розвитку неперервної освіти у Канаді є те, що освіта у ранньому віці розглядається як підґрунтя для розвитку неперервної освіти. Позитивний досвід на початковому етапі навчання формує ставлення дитини до навчальної діяльності у майбутньому, а сформовані вміння і навички полегшують подальший навчальний процес. Важливу роль у житті дитини відіграють батьки та їхній вплив на розвиток здібностей дитини, формування бажання до навчання, оскільки вони створюють відповідне навчальне середовище у повсякденному житті дитини.⁶⁴⁶

Однак на початку XXI ст. з'являється тенденція загальної пролонгації часу, що відводиться на трудову діяльність індивіда, а це, своєю чергою, вимагає скорочення часу, присвяченого спілкуванню в сім'ї, спільному читанню з дитиною, залученню її до дискусій та навчальної діяльності тощо. Сьогодні навчання є елементом повсякденного життя людини. Як свідчить проведений аналіз, незважаючи на високий рівень освіченості канадців,

⁶⁴⁴ Барабаш О. Україна специфіка організації неперервної освіти у Канаді // Порівняльна професійна педагогіка – м. Львів, 2012 С. 40-45.

⁶⁴⁵ Thematic Review on Adult Learning. Canada. Country Note. – OECD, 2002. – 56 p.

⁶⁴⁶ Unlocking Canada's Potential: the State of Workplace and Adult Learning in Canada. Report on Learning in Canada. – Ontario, Ottawa: Canadian Council on Learning, 2007. – 38 p.

близько 42% з них не володіють достатнім рівнем грамотності, необхідним для адаптації до швидкоплинних процесів запровадження змін у сучасному суспільстві. Економіст Р. Флоріда (R. Florida) стверджує, що основним фактором продуктивності праці є людський капітал, а не інвестиції в розвиток технологій, обладнання, систему оподаткування⁶⁴⁷.

А тому працедавці повинні розглядати розвиток людського капіталу як інвестиції в продуктивність праці й заможність. Дослідження, які проводяться у різних країнах світу, свідчать про те, що існує пряма залежність між збільшенням значення неперервної освіти, освіти дорослих, їхньої підготовки до діяльності в певній галузі економіки та суттєвим підвищенням продуктивності праці.⁶⁴⁸ Неперервна освіта охоплює як базову освіту дорослих, подальшу освіту та освіту осіб третього віку. Інституції, що забезпечують програми неперервної освіти у Канаді, розрізняють за способом розповсюдження програм для навчання дорослим, які працюють. Науковець Л. Ортон пропонує класифікацію інституцій системи неперервної освіти відповідно до сфери їхньої діяльності:– мистецька освіта (графіка, акторська справа, кіномистецтво);

- освіта іммігрантів (державні та громадські центри, що надають послуги іммігрантам щодо освіти, працевлаштування, поселення, соціальної адаптації тощо);

- мовна освіта (мовні школи, у яких вивчають мови, що не є офіційними мовами країни);

- базова освіта та вивчення другої мови (організації, що надають освітні послуги задля розвитку читання, письменності, арифметичної грамотності чи підвищення їхнього рівня, вивчення другої мови);

- медична освіта (інституції арт-терапевтичного і парамедичного спрямування тощо);

- освіта корінного населення (центри навчання корінного населення (англ. – First Nations learning centre), що є спеціалізованими агенціями, які сприяють дорослим у процесі адаптації до нових умов життєдіяльності, спричинених зміною місця проживання, а відтак сприяють працевлаштуванню, поселенню, здобуттю освіти, охороні здоров'я тощо);

- професійна освіта (професійні організації, об'єднання, асоціації, спілки, діяльність яких спрямована на професійний розвиток фахівців певної галузі бізнесу чи промисловості); – освіта дорослих, що пропонується шкільними радами (шкільні ради, які відповідають за початкову та середню освіту, пропонують різноманітні програми освіти дорослих у вечірній час та впродовж вихідних днів); – освіта дорослих, що пропонується консорціумами (консорціум – це об'єднання кількох інституцій, що надають освітні послуги дорослому населенню країни, фінансуються за рахунок коштів їхніх членів, є підзвітними перед урядом, уніфікують власну діяльність задля уникнення повторення програм освіти дорослих та ефективного використання власних ресурсів);

- дистанційна освіта (державні та приватні інституції, що пропонують дистанційні програми освіти дорослих)⁶⁴⁹.

Наприклад, на території провінції Альберта за підтримки департаменту освіти функціонує близько 85 Громадських рад з навчання дорослих (англ. – Community Adult Learning Councils), які пропонують програми для дорослого населення з розвитку грамотності, освоєння англійської як другої мови, розвитку навичок працевлаштування, формування активної громадянської позиції, навчання впродовж усього життя, завершення

⁶⁴⁷ Allan G. Productivity isn't just a talking point [Electronic resource] / G. Allan // The Globe and Mail. – March 16, 2007. – Mode of access: <<http://allangregg.com>>.

⁶⁴⁸ Stephen M. The Economic Benefits of Training to the Individual, the Firm and the Economy: The Key Issues / M. Stephen, A. Vignoles. – London: Centre for the Economics of Education, 2001. – 25 p.

⁶⁴⁹ Orton L. Statistics Canada's Definition and Classification of Postsecondary and Adult Education Providers in Canada / L. Orton. – Ottawa: Statistics Canada, Human Resources and Skills Development Canada: Culture, Tourism and the Centre for Education Statistics Division, 2009. – 50 p.

програми середньої загальноосвітньої школи, розвитку кар'єри (інформування, планування освіти, допомога при працевлаштуванні). Окрім того, на території провінції діє 72 волонтерські програми з розвитку грамотності, згідно з якими надається можливість для організації репетиторських занять задля підвищення рівня читання, письма, арифметичної грамотності.

Урядом Канади розроблена програма щодо імміграції. Відповідно до неї у провінції Британська Колумбія забезпечуються можливості для освоєння англійської як другої мови. У 2007-2008 н. р. близько 35 коледжів, неприбуткових громадських організацій, шкільних рад та приватних шкіл пропонували такі програми.

У провінції Квебек діє близько 180 автономних громадських об'єднань і 200 англомовних та франкомовних освітніх центрів для дорослих, що пропонують програми з розвитку грамотності, завершення середньої загальноосвітньої школи, підготовчі курси для професійної освіти, програми соціальної та соціально-професійної інтеграції.⁶⁵⁰

У провінції Нова Шотландія 2001 року була заснована Школа навчання дорослих Нової Шотландії (англ. – Nova Scotia School for Adult Learning –NSSAL), яка співпрацює з такими інституціями, як громадські об'єднання, що пропонують програми з розвитку грамотності; Коледжем Нової Шотландії (англ. – Nova Scotia Community College), Університетом Святої Анни (фр. – Université Ste Anne), які надають можливість навчання для завершення загальноосвітньої школи; загальноосвітніми школами для дорослих, регіональними шкільними радами, Офісом з питань імміграції задля організації вивчення офіційної мови. У провінції шкільними радами, імміграційними центрами, бібліотеками забезпечується безкоштовне вивчення французької та англійської мов для новоприбулих іммігрантів. У провінції Новий Брансвік створено загальну мережу навчання дорослих(англ. – Community Adult Learning Network – CALNet), до складу якої входять 200 центрів навчання дорослих. Вони пропонують програми для освоєння англійської та французької мов, розвитку письменності та арифметичної грамотності; проводять підготовку для складання тестів «Загальноосвітнього розвитку» (англ. – General Educational Development – GED) за допомогою індивідуальних програм або інформаційно-комунікаційних технологій.

У провінції Манітоба департамент освіти співпрацює із 44 центрами навчання дорослих, надаючи фінансову підтримку для безкоштовного завершення програми загальноосвітньої школи. У провінції також функціонує організація «Різноманітність» (фр. – Plurielle), яка надає повний спектр послуг у галузі освіти: базову грамотність, функціональну грамотність, французьку мову, ведення домашнього господарства, соціальну допомогу, культуру, здоров'я, економіку тощо; спрямовані на розвиток грамотності, освоєння англійської як другої мови, завершення освоєння програми загальноосвітньої школи тощо.

У Північно-західних територіях Аврора коледж (англ. – Aurora College)пропонує більшість програм освіти дорослих. До системи освіти дорослих належать також приватні професійно-технічні інституції, професійні асоціації,громадські організації, спілки корінного населення, шкільні ради.

У квітні 2008 р. міністри освіти провінцій і територій Канади,об'єднані у Раді міністрів освіти Канади (Council of Ministers of Education, Canada – CMEC), прийняли національну стратегію розвитку освіти Канади «Освічена Канада 2020» (Learn Canada 2020). У ній визначено чотири основні компоненти системи неперервної освіти: навчання і розвиток у період раннього дитинства (Early childhood learning and development); система початкової та середньої загальноосвітньої школи (Elementary to high school systems); професійна освіта

⁶⁵⁰ The development and state of the art of adult learning and education. Report for Canada. – CMEC, Canadian Commission for UNESCO, 2008. – 105 p.

(Post secondary education); навчання дорослих та розвиток умінь і навичок (Adult learning and skills development).⁶⁵¹

Серед проблем виокремлюємо неадекватність державної фінансової підтримки, спрямованої на розвиток освіти та навчання у ранньому дитинстві; наявність великої кількості дітей, що розпочинають навчання у школі без відповідної підготовки; недостатність підготовки та низький рівень оплати праці педагогів-дошкільників; відсутність систематичних досліджень на національному рівні та показників прогресу у розвитку освіти і навчання у період раннього дитинства.

Серед позитивних ознак навчання у період шкільного віку виокремлено такі: учні канадських загальноосвітніх шкіл є конкурентоздатними під час проведення міжнародних стандартизованих тестувань; батьки задоволені роботою загальноосвітніх шкіл; вони беруть активну участь у життєдіяльності школи та навчанні їхніх дітей; показники кількості учнів, які передчасно залишають навчання у школі, зменшуються. Серед негативних факторів – зниження показників міжнародних стандартизованих тестувань; відставання учнів чоловічої статі у навчанні; високий рівень витрат на осіб, що передчасно припинили навчання у школі; відсутність статистичних даних про результативність навчальної діяльності учнів на федеральному рівні; недостатній рівень співпраці між школами та промисловим сектором економіки для організації навчання на виробництві; низький рівень успішності франкомовних меншин.

Система професійної освіти Канади (інституції та організації, серед яких: університети, університетські коледжі, коледжі, інститути, центри навчання дорослих) надає можливості здобуття вищої професійної освіти, мовної освіти, забезпечення неперервності професійного розвитку, а також розвитку вмінь і навичок використання ІКТ.^{652,653}

До позитивних ознак системи професійної освіти у Канаді відноситься: високий рівень капіталовкладень у її розвиток; високі показники участі молоді у навчанні; високий рівень підготовки та кваліфікації освітян, що працюють в університетах і коледжах; активна участь іммігрантів у навчанні в умовах системи професійної освіти; а також негативні: недостатній рівень розвитку інноваційної та науково-дослідницької діяльності; диспропорційність у розвитку людського капіталу(переважає жіноча стаття); невідповідність умінь і навичок іммігрантів потребам ринку праці; відсутність стратегії розвитку системи професійної освіти на федеральному рівні; недостатність висвітлення даних про систему професійної освіти.

У Німеччині для освіти дорослих існує спеціальний термін народна освіта (освіта протягом життя). Система освіти протягом життя в цій країні має складну ієрархічну структуру, що розгалужується на дві великі гілки: 1) загальна освіта протягом життя (культурна, економічна, медична, інформаційна тощо) після середньої школи; 2) професійна освіта протягом життя.⁶⁵⁴ Німеччина має позитивний досвід вирішення проблеми освіти дорослих завдяки сучасним народним (вечірнім) школам. Вони перебувають під громадським контролем, тому є незалежними від інтересів компаній, релігійних конфесій та партій. Достатнє фінансування забезпечується за рахунок бюджетів федеральних земель та за кошти місцевих громад.

Німецькі вищі народні школи працюють для забезпечення освіти дорослих протягом життя у відповідних регіонах. Такі заклади мають широку організаційну структуру, яка включає три незалежні інститути, що працюють на національному рівні: Німецький інститут освіти дорослих (м. Франкфурт-на-Майні), Інститут Адольфа Грімме (м. Марль) та Інститут

⁶⁵¹Педагогічні науки С. 309. - Мукан Н. В., Барабаш О. В., Бусько М. Б., 2016 УДК 37.014.5(73) Специфіка реалізації неперервної освіти у Канаді Мукан Н. В., Барабаш О. В., Бусько М. Б.

⁶⁵² Pan-Canadian interim report on official languages in education 2005-2006 / 2006-2007. – СМЕС, 2008. – 50 p.

⁶⁵³ What is the future of learning in Canada. – Ottawa: Canadian council on learning, October, 2011. – 76 p.

⁶⁵⁴ Olbrich J. Geschichte der Erwachsenenbildung in Deutschland / J. Olbrich. – Opladen: Leske, Budrich, 2001. – 447 p.

міжнародних відносин (м. Бонн). Згідно з даними Німецького інституту освіти дорослих, освітні послуги народних шкіл доступні всім дорослим та підліткам з 14 років. Більшість слухачів становлять жінки. Вищі народні школи відвідують 6 мільйонів осіб з 50 мільйонів населення Німеччини. Плата за навчання є помірною і тому доступною. Безробітні, або ті особи, які перебувають на соціальному забезпеченні, мають право на субсидії чи зовсім звільняються від сплати за навчання. Усі вищі народні школи пропонують широкий вибір курсів, тривалість яких становить навчальний рік, півроку або триместр. Більшість лекцій проходять у вечірні години раз на тиждень або у вихідні дні. Інший тип організації навчання – денні курси.

Вищі народні школи пропонують такі головні напрями підготовки:

1. Суспільство, історія та політика (9933 курси на рік);
2. Освіта, психологія та філософія (21 092 курси на рік);
3. Образотворче мистецтво (10 136 курсів на рік);
4. Географія (3018 курсів на рік);
5. Математика, природничі науки та технологія (40 159 курсів на рік);
6. Менеджмент / Комерційні та бізнес-навички (31 582 курси на рік);
7. Іноземні мови (145 520 курсів на рік);
8. Креативні навички (86 974 курси на рік);
9. Побутовий менеджмент та домашні навички (27 390 курсів на рік);
10. Санітарне просвітництво (11 2706 курсів на рік);
11. Підготовка до отримання сертифіката про закінчення середньої школи (4515 курсів на рік);
12. Загальні та інші курси (7479 курсів на рік).

Здебільшого вищу народну школу відвідують для здобуття нових сучасних знань, обміну думками та власного розвитку у всіх вищеназваних напрямках, при цьому існує можливість отримання визнаного державою сертифіката. Наприклад, дорослі учасники можуть здобути загальну середню освіту та отримати зареєстрований сертифікат, який дозволить їм вступити до будь-якого державного вищого навчального закладу⁶⁵⁵.

У Німеччині до практичної реалізації безперервної освіти відносять проведення короткострокових курсів, мультимедійне навчання, академічну безперервну освіту в вузах. Принциповим є включення в систему безперервної освіти працедавців, які підтримують професійну освіту громадян через замовлення, спільну розробку з навчальними закладами програм фахових курсів, фінансування їхнього проведення, а також є найбільшими організаторами й інвесторами безперервної освіти.⁶⁵⁶

Швейцарія пропонує велику низку послуг з освіти дорослих, яка реалізується як в інституційних закладах, гарантуючи дипломи, що відповідають кількості зарахованих кредитів, так і неформальних – різного роду курси підвищення кваліфікації, перепідготовка тощо. Інституціональна безперервна освіта не підпорядковується міністерству освіти, як в Україні (в Швейцарії його немає), а функціонує у відомстві Конференції Директорів Народної Освіти та Міжкантональній Конференції з проблем Безперервної освіти, тобто має децентралізований та демократичний характер. Оскільки Швейцарія надає перевагу у сфері безперервної освіти принципу вільного ринку, надання освітніх послуг для дорослих знаходиться під впливом приватного сектора, хоча Федерація й забезпечує університетам фінансову підтримку у діяльності служб освіти для дорослих. Дослідження аналітичних

⁶⁵⁵ Keilhacker M. Das Universität-Ausdehnungs-Problem in Deutschland und Deutsch-Oesterreich / M. Keilhacker. – Stuttgart, 1929. – 37 S.

⁶⁵⁶ Кашуба О. М. Зарубіжний досвід реалізації системи безперервної освіти та перспективи його впровадження в Україні / інтернет-ресурс, режим доступу: www.investplan.com.ua/pdf/10_2011/13.pdf.

показників участі дорослого населення в системі безперервної освіти зарубіжних країн показують значний розрив у кількості громадян різного соціального статусу, залучених до освітнього процесу.

Крім професійної підготовки, університети прикладних наук Швейцарії забезпечують неперервну освіту, прикладні дослідження та послуги для бізнес-сектору в області їх сфери діяльності⁶⁵⁷.

- федеральний закон про підтримку кантональних університетів (1999 р.) дозволяє федерації надавати різні види фінансової допомоги – гранти для університетів, які регулюються і підтримуються кантонами. Відносно кантональних університетів, регулювання на федеральному рівні обмежене до кількох процедурних умов, які дозволяють впроваджувати федеральні директиви з акредитації, ступінь визнання, загальні керівні принципи забезпечення якості, передачі знань. Головним відповідальним органом за таку координацію і розробку директив є Швейцарська університетська конференція, що знаходиться у тісній співпраці із Швейцарською університетською ректорською конференцією.

- На відміну від федеральних інститутів технологій та інститутів прикладних наук, які визначаються в своїх функціях і завданнях на національному рівні, кантональні університети залишаються невизначені за типом і функціями на національному рівні через законодавство:

- Конституція не містить визначення вищих навчальних закладів або їх функцій;

- термін «університет» визначається як "вищий навчальний заклад", що включає в себе кантональні університети, федеральні інститути технологій і університети прикладних наук, без подальшого визначення їх цілей або відмінностей.

Окрім законодавчої бази на рівні всієї Швейцарської Конфедерації існує кантональний рівень. Десять кантонів, до юрисдикції яких входять університети, мають свої власні закони для них. 10 кантональних законів для університету, як і закон відносно федеральних інститутів технологій, містять визначення функцій університету, які постулюють цілий набір ключових особливостей та основних завдань, пов'язаних з їх функціями сприяти критичній, аналітичній, методичній та етичній освіті в якості основного соціально-культурного суспільного значення. Спектр завдань університету включає внесок у розвиток науки за допомогою наукових досліджень, науково-дослідницького навчання та підготовку студентів до академічних професій та наукової кар'єри, а також академічно заснованої неперервної освіти.

У деяких законах до спектру завдань університету також включається відповідальність університету за передачу знань і за надання послуг, які пов'язані з викладанням та науковими дослідженнями для зовнішніх зацікавлених сторін, за просування результатів наукових досліджень, за розвиток наукової культури та її значення і наслідків для загальної освіти дорослих.⁶⁵⁸

Окрім законодавчої бази, на рівні всієї Швейцарської Конфедерації та кантонального рівня існує інституційний рівень, на якому університети та університети прикладних наук визначають свої статuti, додаючи деякі деталі до основних функцій, описаних в кантональних законах, але не змінюючи їх суті.

Отже, регулювання сектору вищої освіти у Швейцарській Конфедерації на трьох рівнях (федеральному, державному (кантональному) та інституційному) зумовило вимоги до закладів вищої освіти: з фінансування, основних функцій, координації.

⁶⁵⁷ Art. 2 and Art. 3 of the Federal Law on Fachhochschulen / інтернет-ресурс, режим доступу: <http://www.fhr.ac.at> «Young Scientist» № 2 (29) february, 2016.

⁶⁵⁸ Philipp Gonon Apprenticeship-Model, Switzerland end European Reforms in VET/ інтернет-ресурс, режим доступу: <http://avetra.org.au/documents/Keynote-Gonon.pdf>.

Якщо ми порівняємо основні завдання університетів з федеративно-визначеною сферою завдань університетів прикладних наук ми побачимо, що університети і університети прикладних наук мають спільні завдання стосовно передачі знань і підготовки до сучасного ринку праці: послуги, валоризація та неперервна освіта.

Опис їх основних завдань відносно традиційних основних завдань, викладання та навчання, значно розходиться:

- по-перше, університети прикладних наук і університети (кантональні і федеральні інститути технологій) відрізняються по відношенню до орієнтації та освіти, яку вони надають, і компетенцій, які вони повинні забезпечити. Університети прикладних наук повинні забезпечувати навчання з чіткою професійною орієнтацією, в той час як університети повинні сприяти академічній, критичній, мислячій та рефлексивній орієнтації;

- по-друге, обмежень стосовно виду дослідження в університетах не існує, але в університетах прикладних наук дослідження повинні бути обмежені прикладними та професійно-орієнтованими дослідженнями;

- по-третє, університети повинні займатися підготовкою студентів до науково-дослідницької роботи.⁶⁵⁹

Хоча джерела фінансування університетів прикладних наук є аналогічними до джерел фінансування університетів, існують значні відмінності між двома типами установ у ваговому розподілі між навчанням, дослідженням, неперервною освітою або послугами.

Університети прикладних наук визнають, що тільки певний відсоток витрат, пов'язаних з прикладними дослідженнями повинен бути покритий ззовні (наприклад, 28-30% інституційних внесків або повне відшкодування витрат), оскільки такі дослідження розглядається як ключова компетенція університетів прикладних наук. Хоча обсяг зовнішнього стороннього фінансування становить 16% від їх витрат, як і університети, їх дослідницькі гранти приходять в основному з федерального агентства інновацій, яке підтримує наукове співробітництво проектів між вищими навчальними закладами та компаніями з метою передачі інновацій у швейцарську промисловість.⁶⁶⁰

А в Люксембурзі розвиток безперервної освіти, її фінансування та реалізацію регулює Міністерство освіти і професійного навчання Люксембургу.⁶⁶¹

У 2002 році Австрія у формі непрямого або "стимульовального фінансування" держави збільшила обсяг плати за навчання для роботодавців і зменшила його для працівників. Було запроваджено механізми стимулювання приватних інвестицій компаній, домогосподарств і окремих осіб у сфері професійної підготовки. З метою проведення навчання на робочих місцях у компаніях уряд ввів систему платних грантів, що підвищило зацікавленість підприємств до такої форми професійної освіти. Упродовж 2004-2006 років на навчання у компанії отримано близько 5700 дозволів. У сфері освіти дорослих у регіонах було запроваджено системи індивідуальних заохочень, зокрема відшкодування плати за курси (від 50% до 80%) для окремих цільових груп, впровадження освітніх ваучерів.

Післядипломна освіта в регіонах Австрії організована так, що кожна провінція має заклад післядипломної освіти. Певні міста, такі, як, наприклад, Відень та Воралзберг, мають

⁶⁵⁹ Заслужена А. А. Реформування вищої освіти Швейцарської Конфедерації / Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності: 36. наук. праць. – Дрогобич, 2013 – С. 102-106.

⁶⁶⁰ Kostenrechnung Universitäten und Fachhochschulen (2004): Eidgenössisches Departement des Innern EDI, Staatssekretariat für Bildung und Forschung SBF, Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement EVD, Bundesamt für Berufsbildung und Technologie BBT (2007) "Bericht über die finanziellen Grundsätze und Auswirkungen des neuen HFKG" / інтернет-ресурс, режимдоступу: <http://www.admin.ch/ch/d/gg/pc/documents/1504/Finanzbericht.pdf>.

⁶⁶¹ Innovations in lifelong learning. Capitalising on ADAPT / Jos Janssens / Cedefop Panorama, series; 25. Luxembourg, 2002. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www2.trainingvillage.gr/download/publication/panorama/5128_en.pdf.

окремі заклади післядипломної освіти, які обслуговують різні типи шкіл. За навчальними програмами пропонуються короткотривалі тренінги, одноденні або більш тривалі семінари, спрямовані на підтримку професійного розвитку педагогів. Таке професійне навчання, яке не передбачає отримання сертифікатів, має на меті ознайомлення з новими методиками, технологіями і підходами до викладання того чи іншого предмета або ж освітньої галузі, аспектами кооперативного навчання, освітнього менеджменту, ІКТ, моніторингом діяльності закладу освіти і його розвитком тощо.

Окрім того, проводяться загальнонаціональні тижневі семінари (*Kompaktseminare*) або конференції для учасників із різних провінцій. Зазвичай, педагогічні працівники реєструються для проходження курсів підвищення кваліфікації протягом навчального року або в перший чи останній тиждень літніх канікул. Проте тільки окремі семінари можуть організовуватись під час канікул. Адміністраціям шкіл також надається можливість використати п'ять робочих днів для розвитку педагогічної майстерності вчителів на базі школи. Однак ці дні часто також використовуються для інших цілей (наприклад, продовження канікул).

В Австрії хоч існує нагальна соціальна потреба навчання вчителів протягом усього життя, але післядипломна освіта для вчителів є необов'язковою. Навчання в інститутах післядипломної освіти є обов'язковим тільки для викладання за новими програмами, що потребує спеціального навчання вчителів (наприклад, запровадження викладання англійської мови в початкових школах для дітей 6-річного віку або запровадження ІКТ у молодшій середній школі).

Отже, європейська система освіти дорослих (освіта протягом життя) створює широкі можливості для народної (популярної) освіти у формі навчальних курсів та гуртків. У Канаді функціонує система навчальних закладів, освітніх просвітницьких та громадських організацій і центрів, що надають повний спектр освітніх послуг відповідно до потреб та запитів суспільства. Сучасна німецька система освіти дорослих у вищих народних школах показує реальні можливості для організації такої освіти. Австрійська система привертає увагу своєю відкритістю до позитивних нововведень, і водночас – унікальністю до збереження самобутності, національних та регіональних особливостей. Такими особливостями є співвідношення загальноосвітнього, спеціально-предметного й професійного компонентів підготовки фахівців; встановлення оптимального науково обґрунтованого балансу між дисциплінами різних циклів; варіативність, яка забезпечується трьома типами дисциплін – обов'язковими, частково елективними і повністю елективними. Позитивний досвід Канади та європейських країн у цьому питанні може слугувати зразком для організації освіти дорослого населення в університетах третього віку в Україні.

References:

1. Allan G. Productivity isn't just a talking point [Electronic resource] / G. Allan // The Globe and Mail. – March 16, 2007. – Mode of access: <<http://allangregg.com>>.
2. Art. 2 and Art. 3 of the Federal Law on Fachhochschulen/ інтернет-ресурс, режим доступу: <http://www.fhr.ac.at>.
3. Innovations in lifelong learning. Capitalising on ADAPT / Jos Janssens / Cedefop Panorama, series; 25. Luxembourg, 2002. Електронний ресурс. — Режим доступу: http://www2.trainingvillage.gr/download/publication/panorama/5128_en.pdf.
4. Keilhacker M. Das Universität-Ausdehnungs-Problem in Deutschland und Deutsch-Oesterreich / M. Keilhacker. – Stuttgart, 1929. – 37 S.
5. Kostenrechnung Universitäten und Fachhochschulen (2004): Eidgenössisches Departement des Innern EDI, Staatssekretariat für Bildung und Forschung SBF, Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement EVD, Bundesamt für Berufsbildung und Technologie BBT (2007) "Bericht über die finanziellen Grundsätze und Auswirkungen des neuen HFKG" / інтернет-ресурс, режим доступу: <http://www.admin.ch/ch/d/gg/pc/documents/1504/Finanzbericht.pdf>.

6. Olbrich J. Geschichte der Erwachsenenbildung in Deutschland / J. Olbrich. – Opladen: Leske, Budrich, 2001. – 447 p.
7. Orton L. Statistics Canada's Definition and Classification of Postsecondary and Adult Education Providers in Canada / L. Orton. – Ottawa: Statistics Canada, Human Resources and Skills Development Canada: Culture, Tourism and the Centre for Education Statistics Division, 2009. – 50 p.
8. Pan-Canadian interim report on official languages in education 2005-2006 / 2006-2007. – CMEC, 2008. – 50 p.
9. Philipp Gonon Apprenticeship-Model, Switzerland end European Reforms in VET / інтернет-ресурс, режим доступу: <http://avetra.org.au/documents/Keynote-Gonon.pdf>.
10. Stephen M. The Economic Benefits of Training to the Individual, the Firm and the Economy: The Key Issues / M. Stephen, A. Vignoles. – London: Centre for the Economics of Education, 2001. – 25 p.
11. The development and state of the art of adult learning and education. Report for Canada. – CMEC, Canadian Commission for UNESCO, 2008. – 105 p.
12. Thematic Review on Adult Learning. Canada. Country Note. – OECD, 2002. – 56 p.
13. Unlocking Canada's Potential: the State of Workplace and Adult Learning in Canada. Report on Learning in Canada. – Ontario, Ottawa: Canadian Council on Learning, 2007. – 38 p.
14. «Young Scientist» № 2 (29) february, 2016
15. What is the future of learning in Canada. – Ottawa: Canadian council on learning, October, 2011. – 76 p.
16. Жарук І. В., Голубева М. О., Макаренко О. М., Ємельяненко С. А. Освіта дорослого населення: вирішення проблеми в Європі / інтернет-ресурс, режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3928/Zharuk_Osvita_dorosloho_naselennia.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
17. Заслужена А. А. Реформування вищої освіти Швейцарської Конфедерації / Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності: Зб. наук. праць. – Дрогобич, 2013 – С. 102-106.
18. Кашуба О. М. Зарубіжний досвід реалізації системи безперервної освіти та перспективи його впровадження в Україні / інтернет-ресурс, режим доступу: www.investplan.com.ua/pdf/10_2011/13.pdf.
19. Педагогічні науки С. 309 – Мукан Н. В., Барабаш О. В., Бусько М. Б., 2016 УДК 37.014.5(73) Специфіка реалізації неперервної освіти у Канаді. Мукан Н. В., Барабаш О. В., Бусько М.Б.
20. Порівняльна професійна педагогіка 1/2012 С. 40-45. Олена Барабаш, м. Львів, Україна специфіка організації неперервної освіти у Канади

- 1.48. Leonid Tsubov** – PhD in History, Associate Professor,
Oksana Kalinska – PhD of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer,
 Educational-Scientific Institute of Entrepreneurship and Advanced Technologies of the
 Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine
- 1.49. Tetiana Chyzhyk** – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
 Pylyp Orlyk International Classical University, Mykolaiv, Ukraine
- 1.50. Larysa Shevchuk** – PhD of Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow,
 Institute of Pedagogy National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv,
 Ukraine
- 1.51. Nataliia Shcherbatiuk** – Senior Lecturer,
Roman Postnyi – Student,
 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,
 Kropyvnytskyi, Ukraine

Part 2. Modernization of the lifelong learning system in the context of Euro-integration processes

- 2.1. Alona Natorina** – PhD in Economics,
 SSI “Institute of Educational Analytics”, Kyiv, Ukraine
- 2.2. Olha Yuzyk** – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
 Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Rivne, Ukraine
Mariia Yuzyk – PhD Student,
 Kyiv National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
- 2.3. Olena Horlova** – Doctor in Philosophy, Associate Professor,
 Horlovka Institute of Foreign Languages State Higher Educational Institution “Donbas
 State Pedagogical University”, Bakhmut, Ukraine
- 2.4. Hanna Yemelianenko** – Doctor in Philosophy, Associate Professor,
 Donbas State Pedagogical University, Slovyansk, Ukraine
- 2.5. Liudmyla Veremiuk** – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Olha Svyrydiuk – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
 PavloTychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine

Part 3. Legal aspects of information society development

- 3.1. Iryna Vakulyk** – PhD in Philology, Associate Professor,
 National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
- 3.2. Galina Myhailyshyn** – Doctor in Philosophy, Professor,
Myroslava Dovha – PhD Student,
 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine
- 3.3. Ihor Fedorov** – Senior Lecturer,
 Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine